

Ecologische quickscan

Zonnepark recreatiepark De Tolplas

Ecologisch

onderzoek en advies

Colofon

Titel:

Ecologische quickscan. Zonnepark recreatiepark De Tolplas

Opdrachtgever:

Pieter Gorissen (Gorissen Ruimtelijk Advies)

Uitvoering veldwerk:

Jorna Arisz & Erik Visser

Rapportage:

Jorna Arisz

Versie 2 - Definitief

Datum:

14-03-2020

Contactgegevens:

contact@doorneco.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Plangebied	7
1.2.1 Ligging plangebied	7
1.2.2 Beschrijving plangebied.....	9
1.3 Methodiek.....	13
2. Wet natuurbescherming.....	14
2.1 Soortenbescherming	14
2.2 Natura 2000	16
2.2.1 Directe aantasting van N2000 gebieden of aangewezen soorten of habitattypen....	17
2.2.2 Stikstof effect	17
2.3 NatuurNetwerk Nederland.....	17
2.4 Houtopstanden	17
3. Resultaten ecologische quickscan	19
3.1 Flora.....	19
3.2 Vogels.....	19
3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	19
3.2.2 Overige broedvogels	19
3.3 Zoogdieren.....	20
3.3.1 Vleermuizen	20
3.3.2 Overige zoogdiersoorten	21
3.4 Amfibieën, reptielen en vissen	21
3.5 Ongewervelden.....	21
4. Conclusies en vervolgstappen Wnb	22
4.1 Samenvatting resultaten en effectbeoordeling.....	22
4.2 Vervolgstappen.....	22
5. Ecologische inrichting zonnepark	24
5.1 Minimale inrichtingseisen beschermde soorten Wnb.....	24
5.2 Overige kansen biodiversiteit	26
Bijlage 1. Beschermde soorten Wnb	27
Bijlage 2. Overzicht vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen Overijssel.....	29
Bijlage 3. Beschermde soorten die zijn vrijgesteld door de provincie Overijssel.....	30

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Bij recreatiepark De Tolplas wordt de realisatie van een kleinschalig zonnepark beoogd. Deze ontwikkeling is beoogd ter plaatse van een oude helofytenfilter. Hiervoor dient aanwezige vegetatie ter plaatse te worden gerooid en bestaande geulen in het filter te worden gedempt. Gorissen Ruimtelijk Advies verzorgt de ruimtelijke procedures voor deze ontwikkeling. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Voorliggende ecologische quickscan biedt inzicht in de (mogelijke) aanwezigheid van onder de Wnb beschermde soorten op de locatie. Tevens wordt ingegaan op het onderdeel gebiedsbescherming. Met deze stappen wordt bepaald of en zo ja welke vervolgstappen nodig zijn om de geplande werkzaamheden binnen de kaders van de Wnb uit te voeren.

1.2 Plangebied

1.2.1 Ligging plangebied

Het plangebied bevindt zich aan de zuidoostzijde van het bestaande Recreatiepark De Tolplas. Dit bungalowpark is gelegen aan de Hexelseweg 80 te Hoge Hexel (provincie Overijssel). Figuur 1 geeft de ligging van het directe plangebied weer. In figuur 2 en 3 is de beoogde ontwikkeling weergegeven.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied, binnen rood kader (ondergrond: © OpenStreetMap-auteurs)

1.2.2 Beschrijving plangebied

Het zonnepark is beoogd ten zuidoosten van het bestaande recreatiepark. Hier is in de huidige situatie een oude helofytenfilter aanwezig. Deze heeft inmiddels geen functie meer, maar is nog vrijwel geheel intact. Het terrein is afgesloten voor bezoekers van het park. De figuren 4 tot en met 10 geven een impressie van het plangebied en de directe omgeving.

Het voormalige helofytenfilter bestaat uit vier lange ondiepe geulen, waarin een ruige begroeiing met riet aanwezig is. Tussen de geulen liggen droge stroken. Deze stroken zijn begroeid met een mengsel van verruigde vegetatie en bomen. Aanwezige vegetatie bestaat uit algemene soorten van voedselrijke en ruigere groeiplaatsen zoals kleeftkruid, braam, pitrus, bonte dovenetel, brandnetel, varen en zuring. Ook groeit hier riet tussen. Dominante boomsoort is ruwe berk, aangevuld met meerdere soorten naaldbomen (o.a. grove den, lariks), wilg, Amerikaanse eik en zomereik. De meeste stroken zijn zo verruigd dat ze nauwelijks te betreden zijn. Dwars op de geulen liggen op drie plaatsen nog droge stroken, deze zijn nog wel te betreden.

Aan de zuidzijde van het filter is nog een bezinkbassin aanwezig. Rondom het filter ligt een grondwal. Deze is ook weer begroeid met ruige vegetatie en bomen. Het terrein is afgesloten en wordt hierdoor slechts incidenteel betreden. Vanuit de gemeente ligt er de opgave het filter te ontmantelen.

De directe omgeving bestaat uit landbouwgebied (snijmais, grasland) doorsneden door bomenrijen en houtwallen. Direct naast het filter ligt ondiepe poel. Deze is omringd door pitrus en een strook met bomen.

Figuur 4. Entree tot het helofytenfilter

Figuur 5. Grondwal aan de noordzijde van het filter (parkzijde) begroeid met naalddhout

Figuur 6. Eén van de in de lengte richting van het filter gesitueerde geulen

Figuur 7. Eén van de droge stroken, volledig verruigd en nauwelijks te betreden

Figuur 8. Eén van de dwars op de geulen gelegen droge dammen

Figuur 9. Aan de zuidzijde van het filter gelegen bezinkbassin

Figuur 10. Poel gelegen direct ten westen van het filter (buiten het directe plangebied)

1.3 Methodiek

Voor de locatie is een ecologische quickscan uitgevoerd. Hiervoor heeft op maandag 18 februari 2020 een veldbezoek op de locatie plaatsgevonden. Deze is uitgevoerd in de ochtend. Tijdens het veldbezoek was het vrijwel onbewolkt half bewolkt, droog, matige tot vrij krachtige wind, bij een temperatuur van ca. 5°C.

Tijdens het veldbezoek is het plangebied visueel onderzocht op aanwezigheid van beschermde soorten, dan wel potentie hiervoor. Met deze gegevens en beschikbare gegevens uit externe bronnen is vervolgens een beoordeling gemaakt van de locatie voor beschermde soorten.

2. Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht geworden. Deze vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. De Wet natuurbescherming regelt hiermee de soorten- en gebiedsbescherming en tevens de Boswet.

2.1 Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

De Wet natuurbescherming kent dus drie categorieën beschermde soorten (zij bijlage 1 en 2):

1. Ten eerste worden alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn.
2. Ten tweede worden soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn.
3. Tenslotte is er een beschermingsregime voor ‘andere soorten’ waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Van de soorten die worden beschermd onder de Vogelrichtlijn is geen limitatieve lijst beschikbaar. Het gaat om ca. 700 soorten die van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomen. In de praktijk betreft het alle soorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn (niet zijnde exoten), in totaal ca. 290 soorten. Op alle vogels is het beschermingsregime van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming van toepassing. De regelgeving aangaande vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen is onder de Wet natuurbescherming gecontinueerd.

De Europees beschermde soorten, niet vogels zijnde, bestaan uit soorten van de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a inclusief het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Op deze soorten is het beschermingsregime van paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Daarnaast kent de soortenbescherming ook de term zorgplicht. Of dier- en plantensoorten nu wettelijk beschermd zijn of niet, iedereen moet voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De wet erkent daarmee de intrinsieke waarde van in het wild levende soorten. “De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorgplicht kan door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

De andere, ‘nationale’ soorten staan vermeld in een bijlage van de wet die hoort bij artikel 3.10. In deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst. Op deze soorten is het beschermingsregime van paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgesteld voor een van te voren bepaalde categorie van gevallen.

Er zijn verschillende vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Een bekende en reeds in de praktijk toegepaste vorm van vrijstelling is die van de gedragscode. In de Wet natuurbescherming zijn voor beschermde soorten ook andere vormen van vrijstelling geïntroduceerd, zoals via een provinciale verordening. De vrijgestelde soorten zijn provincie afhankelijk en terug te vinden in bijlage 3.

Voor handelingen is een ontheffing van de verbodsbepalingen nodig als:

- Er geen maatregelen mogelijk zijn om het overtreden van de verbodsbepalingen te voorkomen;
- Er geen vrijstelling geldt op grond van een provinciale verordening, gedragscode, beheerplan Natura 2000, programmatische aanpak of een ministeriële regeling.

Een ontheffing wordt aangevraagd door de initiatiefnemer waarna een besluit over de aanvraag wordt genomen door het bevoegd gezag (de betreffende provincie).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend.

De wet natuurbescherming kent een aanhaakverplichting. Indien de Wnb relevant is voor een project dient deze aan te haken bij de betreffende aanvraag omgevingsvergunning indien vooraf geen losse aanvraag bij de provincie is ingediend. De betreffende provincie hoeft hierop nog niet te hebben besloten, enkel dient de aanvraag te zijn ingediend.

Tabel 1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

2.2 Natura 2000

De Europese Unie (EU) wil de biodiversiteit in Europa beschermen met Natura 2000. Om de natuur in Europa als geheel te beschermen en te ontwikkelen, werken de lidstaten samen aan Natura 2000. De Nederlandse bijdrage aan dit Europese netwerk van beschermde natuurgebieden bestaat uit ruim 160 gebieden. Volgens deze Europese richtlijnen moeten lidstaten specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) beschermen om de biodiversiteit te behouden.

Nederland kent ruim 160 Natura 2000-gebieden. Dit Natura 2000 netwerk bestaat uit gebieden die zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn en onder de Habitatrichtlijn. Beide Europese richtlijnen zijn belangrijke instrumenten om de Europese biodiversiteit te waarborgen. Alle Vogel- of Habitatrichtlijngebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van soorten en habitattypen die vanuit Europees oogpunt bescherming nodig hebben.

Een deel van de Natura 2000-gebieden is inmiddels definitief aangewezen. Dat gebeurt in de vorm van een aanwijzingsbesluit. In het aanwijzingsbesluit staat welke doelen Nederland nastreeft voor een bepaald gebied, bijvoorbeeld welke planten en dieren bescherming verdienen. Vervolgens komt er in nauw overleg met betrokken partijen een beheerplan, waarin onder andere staat beschreven welke maatregelen nodig zijn om de doelen te behalen.

Het is verboden om zonder vergunning in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied activiteiten uit te voeren die de kwaliteit van een aangewezen gebied verminderen. Dit geldt ook voor de aantasting, verslechtering of verstoring van de leefgebieden van plant- en diersoorten in het gebied. Er is een vergunning nodig als:

- De initiatiefnemer een project wil realiseren of een handeling wil verrichten in een gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied;
- niet kan worden uitgesloten dat de activiteiten de kwaliteit aantasten van natuurlijke habitats of de habitats verslechteren;
- niet kan worden uitgesloten dat de activiteiten een verstorend effect hebben op de plant- en diersoorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- deze activiteiten niet genoemd zijn in een natuurbeheerplan

2.2.1 Directe aantasting van N2000 gebieden of aangewezen soorten of habitattypen

De planlocatie bevindt zich op een afstand van ca. 3 kilometer van het nabijgelegen Natura 2000-gebied Wierdense Veld. Gezien de afstand tot het gebied en het tussenliggende kleinschalig landschap zijn directe effecten op Natura 2000-gebieden of Habitattypen en Vogelrichtlijnsoorten op voorhand uit te sluiten. Dit geldt ook voor een eventueel verstorend effect op aangewezen soorten voor dit gebied, aangezien het plangebied grenst aan een recreatievoorziening waardoor de aanleg van een zonnepark geen extra verstoring meer oplevert ten aanzien van de uitgangssituatie.

2.2.2 Stikstof effect

Toetsing van een eventueel effect van de uitstoot van stikstof tijdens aanleg van het zonnepark maakt geen onderdeel uit van de scope van voorliggende quickscan.

2.3 NatuurNetwerk Nederland

Het plangebied ligt op een afstand van 2,5 kilometer tot het NatuurNetwerk Nederland (NNN). Gezien de afstand tot het gebied en het tussenliggende kleinschalig landschap zijn effecten op de doelen van NNN uit te sluiten.

2.4 Houtopstanden

De wet natuurbescherming kent ook het onderdeel houtopstanden. Voor locaties binnen de bebouwde kom Boswet is de gemeente verantwoordelijk en gelden de gemeentelijke bepalingen in relatie tot het doen van een kapmelding. Voor locaties buiten de bebouwde kom boswet is de provincie Bevoegd Gezag. Een kapmelding bij de provincie dient minimaal 6 weken en maximaal 1 jaar voor de daadwerkelijke kap te zijn gedaan. Over het algemeen geldt een herplantplicht. De Wet natuurbescherming, onderdeel Houtopstanden is als volgt gedefinieerd:

1. Wanneer de te kappen bomen of omgevallen/beschadigde bomen door bijvoorbeeld storm buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen is de provincie Bevoegd Gezag. De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Bij twijfel kunt u het beste navraag doen bij de gemeente;
2. Wanneer de omvang van de te kappen bomen of omgevallen/beschadigde bomen door bijvoorbeeld storm, groter is dan 10 are (1.000 vierkante meter) of wanneer het gaat om bomen in een rijbeplanting van 20 bomen of meer;

Voor de aanleg van het zonnepark dient groen gerooid te worden. Er wordt dan ook geadviseerd contact op te nemen met de gemeente aangaande omgang met deze werkzaamheden in relatie tot een kapvergunning bij de gemeente of een kapmelding bij de provincie.

3. Resultaten ecologische quickscan

3.1 Flora

Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aanwezig. Er is sprake van verruigde vegetatie en zeer voedselrijke omstandigheden. Dit zijn ongeschikte groeiomstandigheden voor beschermde flora. De geulen zijn volledig begroeid met riet en hiermee ongeschikt voor beschermde water- en/of oeverplanten. Voorkomen van beschermde flora in het gebied is hiermee uit te sluiten.

3.2 Vogels

3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen

In het directe plangebied staan geen gebouwen, waardoor nestplaatsen van gebouwbewonende vogelsoorten kunnen worden uitgesloten. In de bomen op het terrein zijn geen holtes aanwezig die groot genoeg zijn voor een nestplaats van uilen. Aan de noordzijde van het filter staat een rij naaldbomen waarin een nest aanwezig is die geschikt is als nestplaats voor ransuil of kleinere roofvogelsoorten (torenvalk of sperwer) (zie figuur 11). Nesten van grotere roofvogels of aanzetten hiervoor zijn niet aangetroffen. Het terrein is te ruig begroeid om gebruikt te worden als leefgebied door steenuil. Kerkuil en ransuil zouden wel gebruik kunnen maken van het terrein, maar deze kennen een behoorlijke home range waardoor er geen sprake is van essentieel leefgebied voor deze soorten.

Figuur 11. Nest aangetroffen in de rij naaldbomen aan de noordzijde van het filter

3.2.2 Overige broedvogels

Op het terrein zijn een groot aantal nestkasten aanwezig voor kool- en pimpelmees. Hiervan zijn ook diverse paartjes tijdens het veldbezoek aangetroffen. Daarnaast zijn de volgende

potentiele broedvogels op het terrein waargenomen: winterkoning, roodborst, groene specht, geelgors, merel, houtsnip. Later in het broedseizoen kunnen nog diverse andere (trekkende) broedvogels worden verwacht. Op diverse plekken op het terrein zijn ook nesten aangetroffen.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 Vleermuizen

Er zijn geen gebouwen in het plangebied aanwezig, waardoor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten kan worden uitgesloten. Verspreid over het plangebied zijn berken aangetroffen met holtes geschikt voor vleermuizen (figuur 12). Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten zijn daardoor op het terrein mogelijk aanwezig.

Figuur 12. Verspreid over het terrein zijn bomen met holtes aanwezig, geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten

Het filter vormt geen lijnvormig element waardoor een functie als vliegroute kan worden uitgesloten. De ondiepe geulen zorgen voor een hoog insectenaanbod. In combinatie met de opgaande beplanting rondom, is het terrein zeer geschikt als foerageergebied van vleermuizen. Het terrein beslaat ca. 12.000 m². Kleine elementen met dezelfde combinatie van aanwezige habitats kunnen soms al door een tiental vleermuizen worden gebruikt. Er is echter sprake van een wezenlijk areaal aan beschikbaar optimaal foerageergebied. Hoewel er in de omgeving sprake is van een kleinschalig landschap, kan door de aanwezige vochtige omstandigheden niet worden uitgesloten dat er sprake is van essentieel foerageergebied.

3.3.2 Overige zoogdiersoorten

In het plangebied kunnen diverse overige zoogdiersoorten worden aangetroffen. Tijdens het veldbezoek werden op diverse plaatsen loopsporen door het riet aangetroffen. Ook werden prenten en/of uitwerpselen aangetroffen van de volgende soorten: ree, haas en vos (figuur 13). Het terrein vormt vanwege de ruige vegetatie en de beperkte aanwezigheid van mensen optimaal leefgebied voor een groot aantal kleine zoogdieren. Deels betreft dit vrijgestelde soorten, maar in Overijssel zijn de kleine marterachtigen en egel sinds 1 december 2019 niet meer vrijgesteld. In de regio zijn waarnemingen bekend van egel, hermelijn, bunzing, en wezel. Voor al deze soorten vormt het plangebied geschikt leefgebied en zijn er potentiële verblijfplaatsen aanwezig (hout, holen, etc.). Hiermee zouden al deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

Figuur 13. Op het terrein aangetroffen sporen van vos (links) en haas (rechts). In het midden een van de vele loopsporen van zoogdieren op het terrein

Op het terrein zijn geen gebouwen aanwezig. Steenmarter laat rond een verblijfplaats duidelijke sporen achter. Sporen van steenmarter zijn niet aangetroffen. Het voorkomen van een verblijfplaats van steenmarter kan worden uitgesloten. Het plangebied kan als foerageergebied worden gebruikt, maar steenmarter houdt minder van vochtige gebieden en dus is er voor deze soort geen sprake van essentieel leefgebied.

3.4 Amfibieën, reptielen en vissen

De geulen uit het filter en het bezinkbassin zijn ongeschikt als leefgebied van zwaarder beschermde amfibieën. Direct ten westen van het plangebied ligt een poel. Deze was ten tijde van het veldbezoek behoorlijk in omvang. Het betreft naar verwachting een door regenwater gevoede poel. Uit luchtfoto's uit de Atlas van Overijssel blijkt dat de poel in reguliere jaren naar verwachting jaarrond waterhoudend is. Hiermee vormt het in potentie voortplantingswater voor diverse zwaarder beschermde amfibieën als poelkikker, boomkikker en mindere mate kamsalamander. De ruigere begroeiing van het filter vormt dan optimaal land- en overwinteringshabitat voor deze soorten.

De geulen uit het filter en het bezinkbassin zijn ongeschikt als leefgebied van beschermde vissoorten.

Hoewel het plangebied geschikt is voor soorten als hazelworm en levendbarende hagedis, is er in de omgeving veelal sprake van regulier agrarisch gebruik, onder andere met maisteelt, en een doorgaande provinciale weg. Hierdoor ligt de planlocatie te geïsoleerd om potentieel leefgebied te vormen voor beschermde reptielsoorten.

3.5 Ongewervelden

In het plangebied kan voorkomen van beschermde ongewervelden worden uitgesloten. Binnen het plangebied en de directe omgeving is sprake van voedselrijke en verruigde omstandigheden. Er is hierdoor geen sprake van geschikt leefgebied voor deze groep soorten.

4. Conclusies en vervolgstappen Wnb

4.1 Samenvatting resultaten en effectbeoordeling

In het plangebied kunnen onder de Wnb beschermde soorten worden verwacht. Het gaat hierbij om:

- Nestplaats van ransuil, torenvalk of sperwer langs de noordrand van het filter (rij naaldbomen). Het zonnepark wordt in principe aan de zuidzijde van het terrein gerealiseerd. Indien deze bomenrij inderdaad gehandhaafd kan blijven, is een effect op een eventueel aanwezige nestplaats op voorhand uit te sluiten.
- Nestplaatsen van een groot aantal algemene broedvogelsoorten. Voor het verstoren van broedvogels wordt in beginsel geen ontheffing verleend. Werkzaamheden aan de vegetatie (kap, rooien) dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen.
- Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten. Aangezien deze bomen verspreid over het terrein staan, zal een deel voor de realisatie van het zonnepark gekapt worden. Aantasting van eventueel aanwezige verblijfplaatsen kan daarom niet worden uitgesloten. Om verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen te kunnen uitsluiten of vaststellen is nader onderzoek nodig (zie paragraaf 4.2).
- Foerageergebied vleermuizen. Het terrein is vanwege de aanwezige combinatie van waterhoudende ondiepe geulen en opgaande vegetatie mogelijk essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Indien met de inrichting van het zonnepark rekening wordt gehouden met de mogelijke aanwezigheid van dit leefgebied dan zijn ten aanzien van het foerageergebied van vleermuizen geen nadere vervolgstappen benodigd. Op de inrichting wordt nader ingegaan in hoofdstuk 5.
- Kleine marterachtigen en egel (niet vrijgesteld in Overijssel). Het kleinschalige plangebied heeft veel dekking en is hierdoor zeer geschikt voor kleine marterachtigen (uitgezonderd steenmarter, hiervan zijn geen sporen gevonden en deze wordt hierdoor uitgesloten). Indien met de inrichting van het zonnepark rekening wordt gehouden met de mogelijke aanwezigheid van leefgebied van kleine marterachtigen, dan zijn geen nadere vervolgstappen benodigd. Op de inrichting wordt nader ingegaan in hoofdstuk 5.
- Landhabitat van enkele zwaarder beschermde amfibieën (poelkikker, boomkikker en kamsalamander). Indien met de inrichting van het zonnepark rekening wordt gehouden met de mogelijke aanwezigheid van landhabitat van amfibieën, dan zijn geen nadere vervolgstappen benodigd. Op de inrichting wordt nader ingegaan in hoofdstuk 5.

4.2 Vervolgstappen

Om te voldoen aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming is het noodzakelijk om de volgende vervolgstappen te treffen:

- Afweging mogelijkheid behouden rij naaldbomen langs de noordzijde van het filter. Kan deze rij worden behouden, dan is geen nader onderzoek naar een eventuele nestplaats van ransuil, torenvalk of sperwer nodig. Is dit niet mogelijk, dan nader onderzoek uitvoeren (3 bezoeken in de periode maart – eind juni)
- Kap of rooien van groen uitvoeren buiten de periode 1 maart – 1 september.
- Nader onderzoek verblijfplaatsen boombewonende vleermuizen (3 bezoeken in de periode 15 mei – 1 oktober)
- Rekening houden met leefgebied van vleermuizen (foerageergebied), kleine marterachtigen en amfibieën met de inrichting van het zonnepark (hoofdstuk 5). Kan niet aan deze minimeisen worden voldaan dan is aanvullend nader onderzoek noodzakelijk (en bij aanwezigheid ook het aanvragen van een ontheffing).

- Naleven zorgplicht;

Wordt deze stappen gevolgd dan kan de ontwikkeling binnen de kaders van de wet natuurbescherming worden uitgevoerd en vindt geen overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaats.

5. Ecologische inrichting zonnepark

Hoewel in een zonnepark een behoorlijk aandeel van de ruimte opgaat aan de panelen, biedt een zonnepark ook de mogelijkheid waarden voor de biodiversiteit toe te voegen aan de inrichting. Bovendien wordt het zonnepark ingericht aan de zuidzijde van het filter en niet op de gehele oppervlakte van het terrein. Tot slot maakt het plangebied mogelijk onderdeel uit van het leefgebied van vleermuizen, kleine marterachtigen en amfibieën. Door in de inrichting rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van deze soorten, kunnen knelpunten in relatie tot de wet natuurbescherming voor deze soorten worden voorkomen. Dit voorkomt ten aanzien van kleine marterachtigen, amfibieën en foerageergebied van vleermuizen een onderzoeks- en eventueel ontheffingstraject. Daarvoor dient dan wel aan de minimale inrichtingseisen te worden voldaan (paragraaf 5.1).

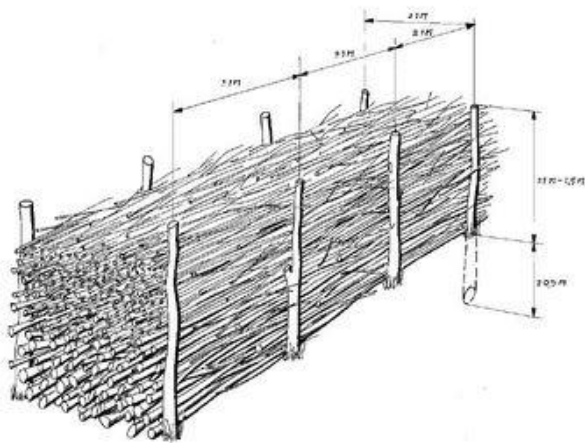
5.1 Minimale inrichtingseisen beschermde soorten Wnb

Er dient bij de inrichting van het zonnepark rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van enkele beschermde soorten, zodat knelpunten ten aanzien van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen en vervolgstappen niet nodig zijn. Het gaat hierbij om de volgende inrichting:

- 1) Vleermuizen (foerageergebied):
 - a) Behouden aanwezige geulen buiten directe plangebied zonnepark (noordzijde helofytenfilter), deze iets uitdiepen om te voorkomen dat ze op korte termijn gaan verlanden (ca. 20 cm uitdiepen).
 - b) Verlagen tussenliggende droge stroken tussen de geulen (met ca. 30-50 cm) en aanplant wilg. Wilgen soorten zijn ook zeer geschikt als nectarplant voor insecten vroeg in het voorjaar. Aanplanten ca. 25 struiken van 1-1,5m van twee soorten struikvormige wilgen (*Salix aurita* en *Salix cinerea*).
 - c) Hiermee blijft ca. 5000 m² aan nog verder geoptimaliseerd foerageergebied over.
- 2) Kleine marterachtigen en vleermuizen:
 - a) Gedempte geul aan noordoostzijde van het filter beplanten met dichte beplanting van zwarte els (*Alnus glutinosa*) en wilg (*Salix cinerea*). Aanplanten struiken van genoemde soorten van 1-1,5 meter hoogte, in driehoeksverband, 3 stuks per m², breedte strook ca 2 meter.
 - b) Beplanten grondwal oost en zuidzijde filter met een mix van meidoorn (*Crataegus monogyna*) en egelantier (*Rosa rubiginosa*) of hondsroos (*Rosa canina*). Het betreft hier solitaire struiken die dus ook mogen uitgroeien. Hoogte bij aanplant ca 1m, ongeveer elke 2 meter een struik aanplanten.
- 3) Kleine marterachtigen en amfibieën:
 - a) Beplanten westzijde filter met braamstruweel (inheemse soort gewone braam geen cultivar - *Rubus fruticosus*). Gehele lengte beplanten met struiken van 1-1,5 meter hoogte, in driehoeksverband, 3 stuks per m².
- 4) Kleine marterachtigen:
 - a) Aanbrengen kleine houtstapels en/of steenhopen (5 stuks totaal, voorbeelden figuur 14) verspreid over het noordelijk deel van de filter (te behouden deel);
 - b) Geen looppaden door het te behouden deel van het filter (voorkomen verstoring), geen loslopende honden rondom het terrein.

Principeschets van een takkenril.

Kleine, losjes gestapelde hopen van stammetjes (links) en stenen (rechts).

Figuur 14. Voorbeelden van verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen

5.2 Overige kansen biodiversiteit

Naast de hierboven genoemde inrichting ten behoeve van de Wet natuurbescherming liggen er extra kansen om waarde toe te voegen. Er ligt een voorkeur voor het inrichten van een vlindertuin. Gezien de nodige maatregelen ten aanzien van de beschermde soorten, kan dit niet ten koste gaan van het bestaande helofytenfilter. Echter op de strook langs het zonnepark is hier wel ruimte voor:

- Aanplant vlinderstruiken (*Buddleja davidii*, in diverse kleuren beschikbaar);
- Aanplant solitaire meidoorns (*Crataegus monogyna*) bloeit vroeg in het voorjaar;
- Aanplant IJzerhard (*Verbena bonariensis*) bloeit tot laat in het najaar
- Aanplant Herfstaster bloeit tot laat in het najaar
- Hekwerk beplanten met klimop (*Hedera helix*) bloeit laat in de zomer en het najaar, zeer geschikt voor o.a. de vlindersoort Atalanta;
- Inzaaien kruidenmengsel, deze zijn zowel bedoeld voor de vlinders als de rupsen, dus ook uitgebloeid nog heel belangrijk. Hierbij wordt aanbevolen gebruik te maken van Cruydhoeck mengsel N1 en hierbij extra rode en witte klaver in het mengsel te laten bijmengen;
- Aanleg insectenhotel / nestplek wilde bijen. Hoewel er kant en klare insectenhôtels op de markt zijn, zijn deze niet altijd even effectief. Kan een nestplaats ook heel goed gemaakt worden van ‘natuurlijke’ materialen. Een grondwal georiënteerd op het zuiden (los zand bovenop evt. aanplant wilde rozen) of stobben dood hout half ingraven of opgestapeld. Voorbeelden van geschikte ‘insectenhôtels’ zijn hieronder terug te vinden.

Figuur 15. Samenstelling van het wilde bloemenmengsel N1 van de Cruydhoeck

6.12 Boomschijven van zomereik met daartussen rietstengels.

Figuur 16. Voorbeelden van insectenhôtels

Bijlage 1. Beschermd soorten Wnb

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 Wnb (artikel 3.5 en 3.8; zgn. Europees beschermde soorten)

Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend moerasscherm
Zomerschroeforchis

Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf

Alle in Nederland voorkomende soorten
vleermuizen

Bruinvis
Gewone dolfijn
Tuimelaar
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn

Houting
Steur

Heikikker
Poelkikker
Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Kamsalamander
Knoflookpad
Rugstreeppad
Vroedmeersterpad

Gladde slang
Zandhagedis
Muurhagedis

Donker pimpernelblauwtje
Grote vuurvlied
Moerasparelmoervlied
Pimpernelblauwtje
Teunisbloempijlstaart
Tijmblauwtje
Zilverstreephooibeestje

Bronslibel
Gaffellibel
Gevlekte witsnuitlibel
Oostelijke witsnuitlibel
Sierlijke witsnuitlibel
Noordse winterjuffer
Groene glazenmaker
Rivierrombout

Brede geelgerande waterkever
Gestreepte waterroofkever
Heldenbok
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Platte schijfhoren
Bataafse stroommossel

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11; zgn. overige beschermde soorten)

76 Soorten planten

Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Edelhert
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Grote bosmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bisspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild zwijn
Woelrat

Gewone zeehond
Grijze zeehond

Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Meerkikker
Bastaardkikker / middelste groene kikker
Kleine watersalamander
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Adder
Hazelworm
Ringslang
Levendbarende hagedis

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

20 Soorten vlinders

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempsense heidelibel
Speerwaterjuffer

Vliegend hert

Europese rivierkreeft

Bijlage 2. Overzicht vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen Overijssel

Let op: De provincie Overijssel heeft eind 2019 haar lijst met jaarrond beschermde vogelsoorten herzien en deze wijken af van de oude ‘standaardlijst’. Onderstaande lijst betreft de geactualiseerde versie

Categorie 1: Steenuil	Ooievaar Slechtvalk Zwarte specht
Categorie 2: Huismus Gierzwaluw Huiszwaluw Roek	Categorie 4: Boomvalk Buizerd Havik Raaf Ransuil Sperwer Torenvalk Wespendief Zeearend Zwarte wouw
Categorie 3: Boerenzwaluw Bosuil Grote gele kwikstaart Kerkuil Oehoe	

<i>Categorie 5:</i> Blauwe reiger Boerenzwaluw Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Draaihals Gekraagde roodstaart Glanskop Gauwe vliegenvanger Groene specht Grote bonte specht Grutto IJsvogel	Kleine bonte specht Kortsnavelboomkruiper Middelste bonte specht Oeverzwaluw Ringmus Spreeuw Tapuit Tureluur Veldleeuwerik Wulp Zomertortel Zwarte mees Zwarte roodstaart
---	---

Bijlage 3. Beschermd soorten die zijn vrijgesteld door de provincie Overijssel

Let op: per 1 december 2019 zijn kleine marterachtigen en egel niet langer vrijgesteld in de provincie Overijssel. Onderstaande lijst betreft de geactualiseerde versie

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europeus</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i> (oude naam: <i>Triturus vulgaris</i>)
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (oude naam: <i>Rana ridibunda</i>)
Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculenta</i> (oude naam: <i>Rana esculenta</i>)

Rapportage Vleermuisonderzoek

Recreatiepark De Tolplas, Hexelseweg 80 Hoge Hexel

Ecologisch

onderzoek en advies

Colofon

Titel:

Rapportage Vleermuisonderzoek. Recreatiepark De Tolplas, Hexelseweg 80 Hoge Hexel

Opdrachtgever:

Pieter Gorissen (Gorissen Ruimtelijk Advies)

Veldonderzoek:

Jorna Arisz en Erik Visser

Rapportage:

Jorna Arisz

Versie 1

Datum:

22-09-2020

Contactgegevens:

contact@doorneco.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Plangebied	7
1.3 Methodiek	9
2. Resultaten vleermuisonderzoek.....	10
2.1 Ronde 1	10
2.2 Ronde 2.....	11
2.3 Ronde 3.....	11
3. Conclusies en vervolgstappen	12
3.1 Conclusie vleermuizen	12
3.2 Conclusies overige soorten (overgenomen uit ecologische quickscan)	12
3.3 Vervolg - Minimale inrichtingseisen beschermde soorten Wnb	14
Bijlage 1. Beschermde soorten Wnb	17
Bijlage 2. Overzicht vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen Overijssel.....	19
Bijlage 3. Beschermde soorten die zijn vrijgesteld door de provincie Overijssel.....	20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

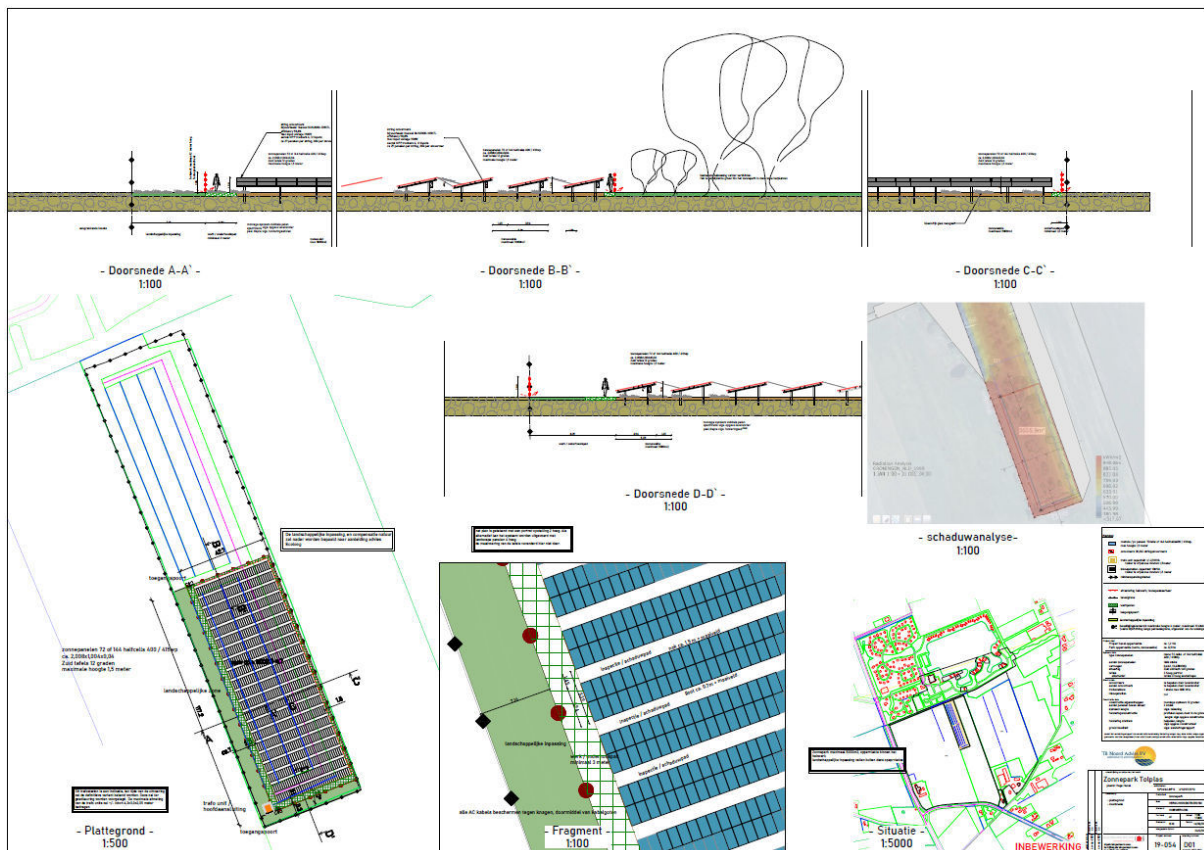
Bij recreatiepark De Tolplas wordt de realisatie van een kleinschalig zonnepark beoogd. Deze ontwikkeling is beoogd ter plaatse van een oud helofytenfilter. Hiervoor dient aanwezige vegetatie ter plaatse te worden gerooid en bestaande geulen in het filter te worden gedempt. Eerder in 2020 is voor het project een ecologische quickscan uitgevoerd. Hieruit kwam naar voren dat binnen het plangebied mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zouden kunnen zijn. Gorissen Ruimtelijk Advies heeft, als onderdeel van het vergunning traject, gevraagd om een nader onderzoek gericht op het vaststellen of uitsluiten verblijfplaatsen van vleermuizen uit te voeren in het directe plangebied.

1.2 Plangebied

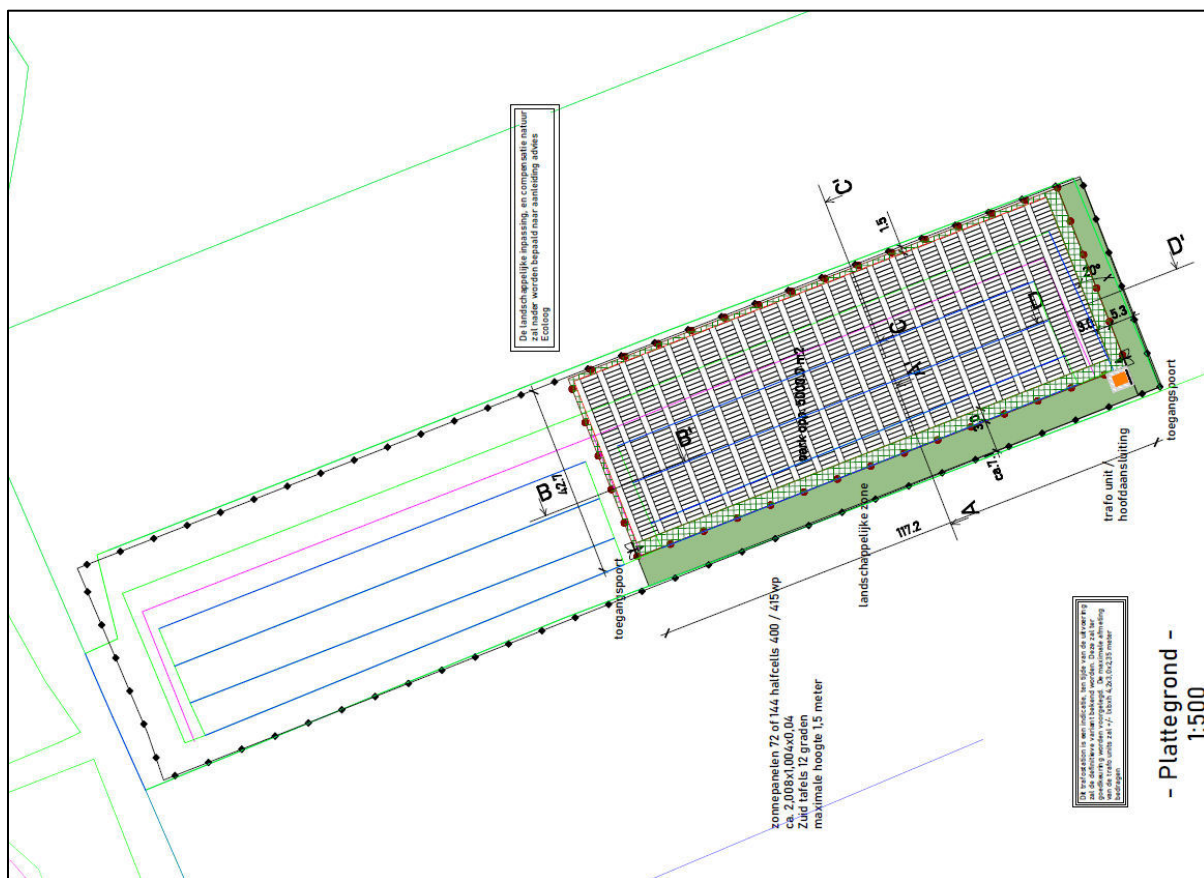
Het plangebied bevindt zich aan de zuidoostzijde van het bestaande Recreatiepark De Tolplas. Dit bungalowpark is gelegen aan de Hexelseweg 80 te Hoge Hexel (provincie Overijssel). Figuur 1 geeft de ligging van het directe plangebied weer. In figuur 2 en 3 is de beoogde ontwikkeling weergegeven.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied, binnen rood kader (ondergrond: © OpenStreetMap-auteurs). Het zonnepark wordt gerealiseerd op de zuidelijke helft van het aangegeven gebied (zie figuur 2)

Figuur 2. Realisatie van het zonnepark (gegevens: AlgebraIngenieurs / TB Noord Advies)

Figuur 3. Inrichting van het zonnepark (detail 90° gedraaid)

1.3 Methodiek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd overeenkomstig Vleermuisprotocol 2017. Tijdens de ecologische quickscan is vastgesteld dat de bomen met holten in het plangebied niet geschikt zijn als kraam- of winterverblijfplaats. Derhalve is alleen aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de eventuele aanwezigheid van zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten.

Voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten dienen 3 bezoeken in de periode 15 mei – 15 september te worden uitgevoerd. Eén bezoekronde betreft een ochtendronde. De overige 2 bezoeken zijn avondbezoeken. De avondbezoeken zijn gestart vanaf zonsondergang, het ochtendbezoek is gestart 2 uur voor zonsopkomst. De veldbezoeken zijn uitgevoerd voor een duur van ten minste 2 uur met twee personen.

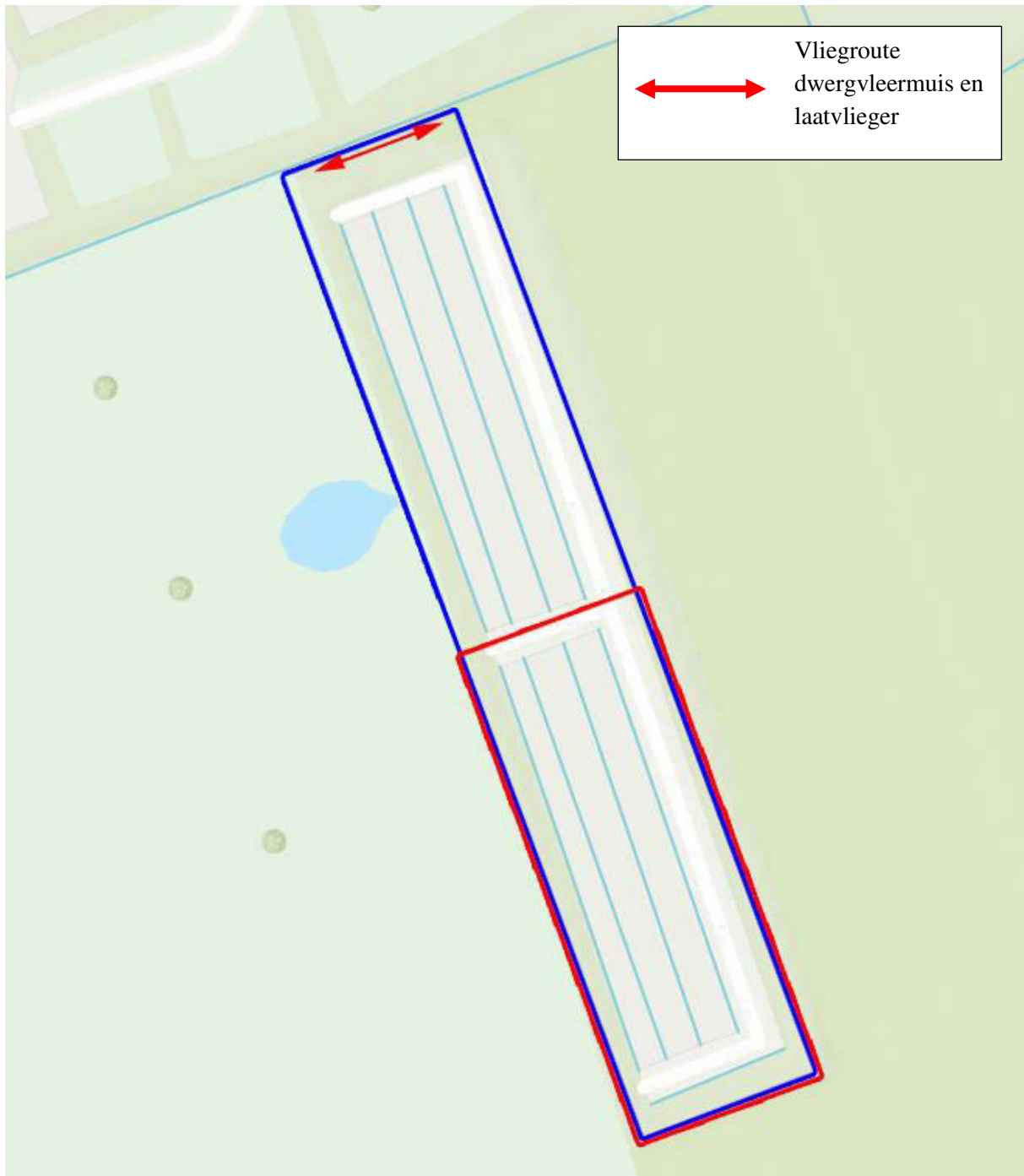
Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van een Pettersson D240X batdetector en opname apparatuur om geluidsfragmenten op te nemen om later eventueel te kunnen analyseren. In tabel 1 staan de gegevens van het uitgevoerde onderzoek samengevat.

Tabel 1. Samenvatting van het uitgevoerde onderzoek

	Datum	Tijd	Weer
Ronde 1	2 juni 2020	21:30 23:30	Half bewolkt, droog, 23°C, wind VAR 1
Ronde 2	10 augustus 2020	04:05 06:05	Onbewolkt, droog, 16°C, wind ONO 0-1
Ronde 3	31 augustus 2020	20:20 22:20	Bewolkt, droog, 14°C, wind NNW 1

2. Resultaten vleermuisonderzoek

In figuur 4 zijn de resultaten van het vleermuisonderzoek weergegeven. Er zijn tijdens het uitgevoerde onderzoek geen verblijfplaatsen van vleermuizen in een van de te kappen bomen op het terrein vastgesteld. De waarnemingen worden in de paragrafen hieronder nader toegelicht.

Figuur 4. Resultaten van het uitgevoerde vleermuisonderzoek voor het realiseren van een zonnepark aangrenzend aan recreatiepark De Tolplas (ondergrond: Open Street Map auteurs).

2.1 Ronde 1

Tijdens de eerste ronde werd enkel gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen. Het betrof hier enkele dieren (1-5 exemplaren), verspreid over het gehele

terrein. Andere vleermuissoorten die werden waargenomen hadden geen enkele binding met het plangebied.

2.2 Ronde 2

Langs de watergang parallel langs het bungalowpark (dwars op het plangebied) werden meerdere foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers (*Eptesicus serotinus*) waargenomen. Deze volgen de lijnvormige structuur van de bomenrij en watergang. Na half zes werden nog enkele passerende rosse vleermuizen (*Nictalus noctula*) in zuidelijke richting waargenomen. Binnen het plangebied passeerde incidenteel een gewone dwergvleermuis.

2.3 Ronde 3

Tijdens het laatste veldbezoek werden vergelijkbare waarnemingen gedaan ten opzichte van de eerdere veldbezoeken. Er werd een incidentele waarneming van gewone dwergvleermuis binnen het plangebied gedaan. Langs de bomenrij direct ten noorden van het plangebied werden opnieuw enkele passerende gewone dwergvleermuis waargenomen.

3. Conclusies en vervolgstappen

3.1 Conclusie vleermuizen

In het directe plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Langs de noordrand van het plangebied (grens recreatiepark) werden wel meerdere passerende gewone dwergvleermuizen (en laatvliegers) waargenomen. Hier is mogelijk sprake van een (essentiële) vliegroute. Omdat dit buiten het directe plangebied viel, kan hier geen nadere uitspraak over gedaan worden. Hierbij dient opgemerkt dat de bomen aan beide zijden van watergang nodig zijn (en blijven) om een eventuele vliegroute te kunnen behouden. Dit geldt dus ook voor de rij naaldbomen langs de noordzijde van het filter.

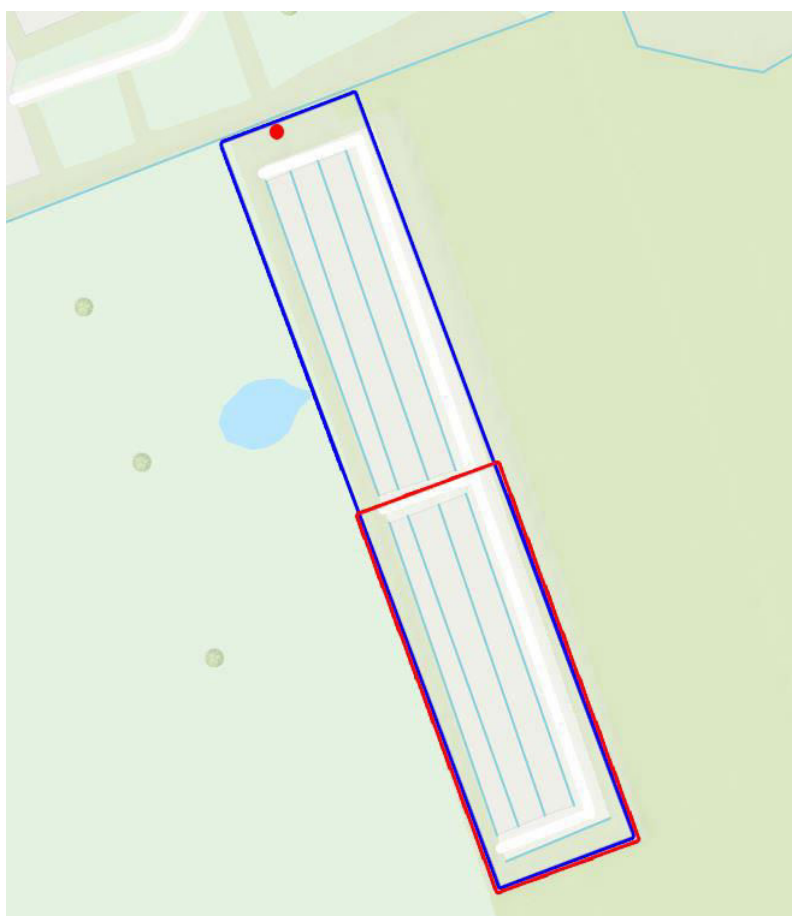
3.2 Conclusies overige soorten (overgenomen uit ecologische quickscan)

Op basis van de quickscan is door de initiatiefnemer gekozen om met de inrichting rekening te houden met de (eventuele) aanwezigheid van beschermde soorten. Hiermee kon aanvullend onderzoek naar andere soortgroepen (anders dan onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen) worden vermeden. Om dit te borgen worden deze maatregelen hieronder herhaald:

- Behouden rij naaldbomen langs de noordzijde van het filter. Hierin bevindt zich een nest (zie figuur 5, 6 en 7) die geschikt is voor enkele vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen (ransuil, torenvalk of sperwer). Er is geen onderzoek uitgevoerd om een jaarrond beschermde nestplaats uit te sluiten, de rij bomen dient om die reden behouden te blijven. Bovendien maken deze bomen naar verwachting onderdeel uit van de vliegroute van vleermuizen langs de noordrand van het plangebied.
- Kap of rooien van overig groen uitvoeren buiten de periode 1 maart – 1 september vanwege de aanwezigheid van een groot aantal broedvogelsoorten.
- Bij de inrichting van het zonnepark de minimale inrichtingseisen overnemen. Deze zijn nodig voor het behouden van leefgebied van vleermuizen (foerageergebied), kleine marterachtigen en amfibieën. Deze minimale eisen zijn opgenomen in paragraaf 3.3.
- Naleven zorgplicht.

Figuur 5. Te behouden bomenrij langs de noordrand van het filter. Deze maakt onderdeel uit van een bestaande vliegroute van vleermuizen en herbergt tevens een mogelijke jaarrond beschermde nestplaats

Figuur 6. Ligging van een nestplaats van ransuil, sperwer of torenvalk

Figuur 7. Mogelijke nestplaats van ransuil, sperwer of torenvalk. Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden om gebruik door één van deze soorten uit te kunnen sluiten.

3.3 Vervolg - Minimale inrichtingseisen beschermde soorten Wnb

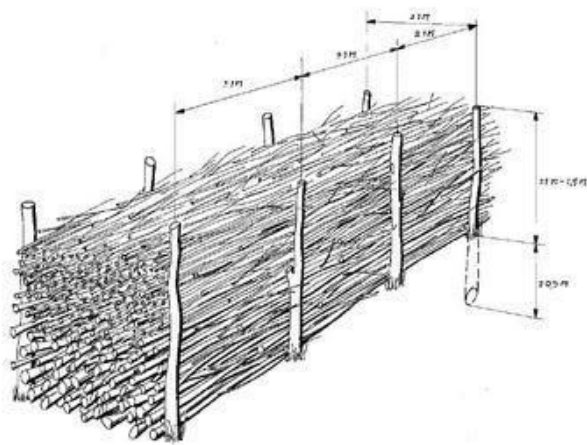
Er dient bij de inrichting van het zonnepark rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van enkele beschermde soorten, zodat knelpunten ten aanzien van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen en vervolgstappen niet nodig zijn. Het gaat hierbij om de volgende inrichting:

- 1) Vleermuizen (foerageergebied):
 - a) Behouden aanwezige geulen buiten directe plangebied zonnepark (noordzijde helofytenfilter), deze iets uitdiepen om te voorkomen dat ze op korte termijn gaan verlanden (ca. 20 cm uitdiepen).
 - b) Verlagen tussenliggende droge stroken tussen de geulen (met ca. 30-50 cm) en aanplant wilg. Wilgen soorten zijn ook zeer geschikt als nectarplant voor insecten vroeg in het voorjaar. Aanplanten ca. 25 struiken van 1-1,5m van twee soorten struikvormige wilgen (*Salix aurita* en *Salix cinerea*).
 - c) Hiermee blijft ca. 5000 m² aan nog verder geoptimaliseerd foerageergebied over.
- 2) Kleine marterachtigen en vleermuizen:
 - a) Gedempte geul aan noordoostzijde van het filter beplanten met dichte beplanting van zwarte els (*Alnus glutinosa*) en wilg (*Salix cinerea*). Aanplanten struiken van genoemde soorten van 1-1,5 meter hoogte, in driehoeksverband, 3 stuks per m², breedte strook ca 2 meter.
 - b) Beplanten grondwal oost en zuidzijde filter met een mix van meidoorn (*Crataegus monogyna*) en egelantier (*Rosa rubiginosa*) of hondsroos (*Rosa canina*). Het betreft hier solitaire struiken die dus ook mogen uitgroeien. Hoogte bij aanplant ca 1m, ongeveer elke 2 meter een struik aanplanten.
- 3) Kleine marterachtigen en amfibieën:

- a) Beplanten westzijde filter met braamstruweel (inheemse soort gewone braam geen cultivar - *Rubus fruticosus*). Gehele lengte beplanten met struiken van 1-1,5 meter hoogte, in driehoeksverband, 3 stuks per m².
- 4) Kleine marterachtigen:
 - a) Aanbrengen kleine houtstapels en/of steenhopen (5 stuks totaal, voorbeelden figuur 14) verspreid over het noordelijk deel van de filter (te behouden deel);
 - b) Geen looppaden door het te behouden deel van het filter (voorkomen verstoring), geen loslopende honden rondom het terrein.

Principeschets van een takkenril.

Kleine, losjes gestapelde hopen van stammetjes (links) en stenen (rechts).

Figuur 8 a, b en c. Voorbeelden van verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen

Bijlage 1. Beschermde soorten Wnb

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 Wnb (artikel 3.5 en 3.8; zgn. Europees beschermde soorten)

Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend moerasscherm
Zomerschroeforchis

Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf

Alle in Nederland voorkomende soorten
vleermuizen

Bruinvis
Gewone dolfijn
Tuimelaar
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn

Houting
Steur

Heikikker
Poelkikker
Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Kamsalamander
Knoflookpad
Rugstreepad
Vroedmeersterpad

Gladde slang
Zandhagedis
Muurhagedis

Donker pimpernelblauwtje
Grote vuurvinder
Moerasparelmoervlinder
Pimpernelblauwtje
Teunisbloempijlstaart
Tijmblauwtje
Zilverstreephooibeestje

Bronslibel
Gaffellibel
Gevlekte witsnuitlibel
Oostelijke witsnuitlibel
Sierlijke witsnuitlibel
Noordse winterjuffer
Groene glazenmaker
Rivierrombout

Brede geelgerande waterkever
Gestreepte waterroofkever
Heldenbok
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Platte schijfhoren
Bataafse stroommossel

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11; zgn. overige beschermde soorten)

76 Soorten planten

Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Edelhert
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Grote bosmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bispspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild zwijn
Woelrat

Gewone zeehond
Grijze zeehond

Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Meerkikker
Bastaardkikker / middelste groene kikker
Kleine watersalamander
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Adder
Hazelworm
Ringslang
Levendbarende hagedis

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

20 Soorten vlinders

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempsense heidelibel
Speerwaterjuffer

Vliegend hert

Europese rivierkreeft

Bijlage 2. Overzicht vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen Overijssel

Let op: De provincie Overijssel heeft eind 2019 haar lijst met jaarrond beschermde vogelsoorten herzien en deze wijken af van de oude ‘standaardlijst’. Onderstaande lijst betreft de geactualiseerde versie

Categorie 1: Steenuil	Ooievaar Slechtvalk Zwarte specht
Categorie 2: Huismus Gierzwaluw Huiszwaluw Roek	Categorie 4: Boomvalk Buizerd Havik Raaf Ransuil Sperwer Torenvalk Wespendief Zeearend Zwarte wouw
Categorie 3: Boerenzwaluw Bosuil Grote gele kwikstaart Kerkuil Oehoe	

<i>Categorie 5:</i> Blauwe reiger Boerenzwaluw Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Draaihals Gekraagde roodstaart Glanskop Gauwe vliegenvanger Groene specht Grote bonte specht Grutto Ijsvogel	Kleine bonte specht Kortsnavelboomkruiper Middelste bonte specht Oeverzwaluw Ringmus Spreeuw Tapuit Tureluur Veldleeuwerik Wulp Zomertortel Zwarte mees Zwarte roodstaart
---	---

Bijlage 3. Beschermd soorten die zijn vrijgesteld door de provincie Overijssel

Let op: per 1 december 2019 zijn kleine marterachtigen en egel niet langer vrijgesteld in de provincie Overijssel. Onderstaande lijst betreft de geactualiseerde versie

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europeus</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i> (oude naam: <i>Triturus vulgaris</i>)
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (oude naam: <i>Rana ridibunda</i>)
Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculenta</i> (oude naam: <i>Rana esculenta</i>)